

ה' בתשרי תר"ץ
9 באוקטובר 1929
יום ד'

בבוקר נסעתי עם קמלן לירושלים.

שוחחתי עם אוסישקין על שלשה דברים. (א) משלחת לנוער

והחלוצ. דרשתי מכה"ק 10 אנשים למשלחת. הסכים, כי גם עד עכשיו

היו שולחים, אבל יחיעץ אחרי השבת עם ברל ועם ביסמריצקי על החלוקה

בין הפרטנאים השונים.

... (ב) קרקע להתישבות מועלי המושבות. נתן פקודה שלשום

לחנקין לקנות את האחד עשר אלף דונם בשרון בכסף דרום-אפריקא (76 אלף לירה שהתחייבו לקח"ק). לחלקות שעל-יד המושבות הוא יסכים בשלשה חנאים. אם ימציאו לו את 35,000 הלא"י בהלוואה במזומנים, אם התשלומין לא יתחילו אלא בעוד שתי שנים, ואם שאר הדירקטורים יסכימו. הוא נכון ללכת לאפריקא להבטיח רכישה 200,000 דונם בשרון. לשם כך דרוש מיליון לירה. הכסף לא נחוצ כולו מיד, אלא במשך חמש שנים. אפשר יהיה לקנות אם ינחנו לו באפריקא התחייביות כספיות מסמיות שיסולקו במשך חמש שנים.

ג) מסרתי לו את חכמת הפעולה הציונית.

השאלה המרכזית העומדת עכשיו לפני הישוב והציונות היא שאלת הבטחון.

בימי המאורעות גלה הישוב נאמנות רבה. יהודי א"י לא נפחדו. גם העם בגולה החלכד בימים ההם סביב הישוב הנחקף. אולם השכל המעשי הפכת של היהודי עלול להתגבר על יצרו הלאומי. היהודי הפשוט בארץ מרגיש שחיו אינם בטוחים. ביותר תגדל ההרגשה הזאת בחו"ל. יש סכנה שיהודים לא יעזו להשתקע בארץ ולהשקיע בה אח"הרנס. ברגע החם הזרעונו כולם והשתחפו בהפגנות פוליטיות. אולם התגובה השניה עלולה להיות - רתוי, וזרם העליה, המשך הבניין, חוספת הון ואנשים, שלא מהחלוצ, עלולים להפסק. כל עבודתנו עומדת בפני סכנת שחוק. אנו דורשים הגנה מהממשלה, משטרה עברית, חיל ספר, הרוזניסטים דורשים גרוד עברי. נניח שכל זה ינתן. היחכן שאנו נחיה כל הימים בארץ תחת חסות כידונים זרים ? הלשם כך באנו לארץ ?

מן התכרת לפתור שאלת הבטחון בכוחות עצמנו. ולאו דוקא בנשק.

עלינו להיות סה לבנות ישובי כזה שלא נפול בערכו מכוח הערבים שבא"י.
דבר זה אינו כל כך רחוק וקשה. לשם כך לא דרוש שנשחווה במספר הנסחות,
אלא במספר הצעירים שבארץ. הישוב הערבי, העברי והמוסלמי במערב א"י
הגיע במפקד 1922 למספר 304.822 גברים. מהם 53,033 בידוים. במפקד
1922 היו במערב הארץ 36.491 גברים נוצרים (לרבות ילדים וזקנים);
אפשר לחשוב ששלושים אחוזי מהם הם בני 20-40. מספר הגברים היהודים
היה אז 43.860 (52,34%), (39.934 נשים). עכשיו קולה הישוב היהודי
למספר של 165.000 נפש. אצל הערבים מספר הנשים גדול קצת בגיל
הבגרות ממספר הגברים. אצל היהודים הדבר הוא להיפך. לא פחות מ-56%
של הישוב היהודי הם גברים. ז"א שמספר הגברים היהודים בארץ קולה
למספר 85.250. האחוז של גיל 20-40 הוא בהרבה יותר גדול מאשר אצל
הערבים, כי רוב העולים שלנו הם בגיל זה. אם נחשוב 35% - הרי זה
מספר קונסרוטיבי. ז"א שברגע יש בארץ 29.837 גברים יהודים מגיל
של 20 עד 40, לעומת 91.446 מוסלמים ו-10.947 נוצרים (לפי מפקד
1922) - ס"ה 102.393. למען נשחווה בכוחנו זה לערבים אין לנו צורך
שנשחווה בהחלט במספרים. אין להניח שכל הערבים בארץ יתקוממו כאיש
אחד. אם מספרנו בגיל זה יעלה לשני שליש של מספר הערבים - הרי
כוחנו ישחווה אליהם. לשם כך יש צורך להעלות לארץ עוד כארבעים
וחמשים אלפים צעירים.

לפי החלוקה המקובלת יש להכניס שליש לחקלאות, שני

שלישים למקצועות אחרים. ז"א עלינו להעלות על הקרקע 16.000

אלף בחורים חדשים. חמשת אלפים חקלום החקלאות הפרטית. המושבות

הישנות מסוגלות לקלום כאלפים וחמש מאות, את השאר חקלום הנטיעה

חדש. יש, איפוא, צורך לישוב באמצעים לאומיים ועל קרקע לאומי
10,000 מחישובים חדשים. לשם כך נחוץ מלבד קרקע סכום של חמשה מליון
לירה. (500 לירה לאיש) לא כל הסכום ידרש בבת אחת כמובן. בשליש
או ברבע של סכום זה אפשר להתחיל את המפעל ההתישבותי, בחנאי, כמובן,
שהשאר יובטח בשלש - ארבע השנים הבאות.

זהו צד אחד של בצרוננו. אולם חוספת אנשים בלבד אינה
מספיקה. נקודות הישוב שלנו הן ספורות וקרועות זו מזו. נקודה
בודדת אינה יכולה להגן על עצמה. עלינו לחבר את נקודותינו. הכיוון
של התישבותנו בארץ הוא בשתי רצועות: חוף ים התיכון, מדרום יפו
עד חיפה, ולאורך עמק יזרעאל ממפרץ חיפה עד עמק הירדן. עלינו לבצר
שתי הרצועות הללו בחבור הנקודות. עלינו ליצור גוש טריטוריאלי
רצוף לאורך החוף. זהו השטח העיקרי, אשר מלבד ערכו המסקי הכלכלי,
שאינו דומה לו בארץ (שטח השקאה ופרדסנות) הריהו משמש המפתח הסטריגי
של הארץ. ממנו מוצא לים. א"י קטנה ומיושבת בחלקה, ועלינו לרכוש
את הים החפשי. זהו הכרח גם מבחינה פוליטית - סטריגית וגם מבחינה
ישובית כלכלית. לאשרנו כל הרצועה הזאת היא כמעט בלתי מיושבת.
חשיבות כיוונית יש גם לרצועה השנייה. כאן יש לנו כבר גושים חשובים,
אך יש עוד פגימות רבות. בלוק נוריס קרוע מבלוק עפולה וגוש נהלל,
ויש ריח גדול יותר מדי בין גוש נוריס ובין עמק הירדן. הפרצה
הזאת מסוכנת ביחוד, כי כאן השער לכל החפרצות מעבר הירדן ועליה
בידוים מעמק הירדן. עלינו לחבר את גוש נוריס לגשר והדגנית מצד
אחד, ולגוש יבנאל מסתח מצד שני. המרכז של הדלת רצועה החוף ורצועה
העמק הזה יהיה מפרץ חיפה.

מלבר שני תשטחים הללו יש לבצר באופן מיוחד את ירושלים.

במובן ידוע שקולה ירושלים כנגד א"י כולה. ערכה ההיסטורי של ירושלים,

היותה בירת הארץ, מרכז החירות, מחייבים שנוי פניה של ירושלים.

לאשרנו יש לנו פה כבר רוב יהודי, אולם אין זה מספיק. בירת הארץ

צריכה ליהפך למבצר, יהודי לאומי. הישוב היהודי צריך לגדול פה,

העיר צריכה להיות מוקפת שרשרת של שכונות עבריות, המבנה הכלכלי של

ישובה היהודי סגור חקון והבראה. לא נוכל להיות חלויים בירושלים

באמצעי מחיה שלא שלנו. סביבת של שכונות עובדים וישובים חקלאים

צריכה להקיף את עירנו הראשית. כל אפיה של ירושלים, גם מבחינה לאומית,

גם מבחינה פוליטית וגם מבחינה כלכלית צריך להשתנות. זו צריכה להיות

חל-אביב יותר גדולה ויותר רבת אוכלוסין.

לא בזבז כוחות, אנשים וכסף בחברון, שבמקרה הכי טוב

ניצור כאן נקודה יהודית גלונית, מעוט יהודי בתוך רוב ערבי, אלא

כל האמצעים לביצור ירושלים.

זה צריך להיות מפעל השעה, החשובה של העם היהודי למאורעות.

מי יעשה זאת ?

לפני המאורעות היה "מאורע" אחר - כנוס הסוכנות המורחבת

בציריך. אוסישקין ציין את הכנסת כהתחלת תקופה שלישית בציונות -

תקופת כלל-ישראל. המאורעות שבאו מיד אחרי ציריך - לא נפגשו כלל

מהסוכנות. כאילו זו לא קיימת כלל. ברגע נסיון קשה נמצאה כמקודם

רק המחדרות ציוניות. פרק ציריך כאילו לא היה. לעומת זאת הורגשה

התעוררות ענמית כאשר לא הייתה אף פעם. א"י, הורגש, הייתה לעניין של

העם. והפעולה שיש לעשות לאחר המאורעות צריכה להקיף את העם.

הציונות פנתה עד עכשיו ליחידים. קרן הקיימת וקרן היסוד הקיפו עשרות אלפים חורמים; הגיעה השעה לפעולה בקנה מדה לאומי. אין העם היהודי מאורגן במדינה, ואין לו כלים למלכתיים, אולם ישנם ארגונים המקיפים את כל בית ישראל - ואליהם יש עכשיו לפנות. העם בגולה יצר לעצמו את כליו הלאומיים, שבהם נשחררו ונחגשו החיים היהודים - הקהלות, ואח הקהלה יש עכשיו לעשות למכשיר פעולה. גיוס הקהלות העבריות בכל הגולה לשם מפעל לאומי גדול בא"י - זוהי הדרך. לא נזנית את היחידים, לא נחלק מאישים חשובים כמו רוטשילד, ורבורג מלצט ועוד. לא נפגש על רבבות התודמים של קרן היסוד וקה"ק - אולם לא נסתפק עכשיו כאלה. הסוכנות היהודית - אם היא רוצה להיות מה שעליה להיות, ארגון העם היהודי לשם בנין א"י - צריכה להשען בשורה הראשונה על הארגון הלאומי הקיים - על הקהלה העברית. הערכה לאומית על כל קהלה יהודית, לפי מספר חבריה ולפי יכולתה החסרית - זוהי דרך הפעולה. בדרך זו הוקם הסוכנות המורחבת האמיתית. אם הגיעה השעה להפוך את דבר א"י מעניין ספלגתי לעניין עממי - הרי השעה הזאת הגיעה עכשיו. אף פעם לא יקר הישוב העברי בארץ לעם היהודי כמו בשעה זו. ואם יש דבר אשר יגע עכשיו ללב כל יהודי - הרי זה דבר הבטחון של הישוב. בצור הישוב ובטחונו - זוהי הסיסמא שחרכו עכשיו המוני ישראל, בין שהם ציונים ובין שאינם. מפעל גדול להבטחת בית של הישוב העברי בארץ יהיה עכשיו למפעל העם. אם הסוכנות חדע עכשיו לגבש את התעוררות העם וחרדתו הרבה לשלום הישוב - תהיה לסוכנות העם היהודי. לשם פעולה יש לגייס קודם כל את הישוב היהודי עצמו.

* באסריקא בלבר יש (מפקד של 1927) 6.420 קהלות יהודיות, מלבד 3.292 ישובים חקלאיים הסכילים חושבים יהודים, ראה לינפלד (AJY5689)
Jewish Population of U.S.

כבוד הישוב עלי בעיני העם, ולדבר הישוב יקשיב כל יהודי.
משלח גדולה של הישוב צריכה מיד לצאת לעם בסמכות
הסוכנות היהודית למען גייס את הקהלות העבריות בשביל הקמת מפעל
הבטחון והבצרון.

אויסקין נענה מיד. זוהי החכמה וזוהי החשובה
האמיתית. הוא נכון לוותר על מפעל מיוחד לטובת קרן הקיימה ולשלם
את עבודתו במפעל זה, בתנאי שיופרש סכום כסף מספיק לגאולת הקרקע.
הוא הציע לקרא ישיבת הועד הלאומי, ההנה"צ וחברי
הועד הפועל הציוני והועד של הסוכנות אשר בארץ למען הציע להם
חכמה זו. הוא בטוח שכולם יסכימו לה. גם ויצמן לדעתי יסכים
לכך. הישיבה הזאת צריכה לדרוש מיד ישיבת הועד האדמיניסטרטיבי,
של הסוכנות, למען החל בפעולה. הוא יכין לישיבה זו ספת הקרקעות.

בצהרים ישיבה עם שפרינצק ובן צבי בשאלת הבטחון.
מסרתי להם על סכום הכסף אשר ידרש בשביל בטחון מינימלי. לדעת
שפרינצק אין תקוה שהנה"צ בארץ תסכים לכך, ויש לפנות לוויצמן.
אולם צריכים לדבר מקודם אח קיש, כי הוא ממונה מטעם הנה"ל לענין
זה.

במסדרון פגשתי את סקר, ואמרתי לו שאני רוצה לשוחח
אחר ובקשתי לקבוע לי שעה. שאלני: על איזה ענין. על הציונות,
עניתי. איני מעוניין בציונות - השיבני. אולם אני מעוניין, אמרתי
לו. הרי בין כך ובין כך לא נסכים אחד לשני, אמר. אולי אני

אסכים אחר, אם אחת לא חסכים אחי - שאלחיו. מובטחני שלא חסכים לי, בשם שודאי שאני לא אסכים אחר. - ואעפ"כ - קבע פגישה בשבוע הבא.

אחרי הצהרים נפגשתי עם אדוין סמואל. שוחחנו על דבר באנגליה ועל הפקידות. שני הגליונות הראשונים נחקלו ברצון. האנגליה היא משובחה, אם כי הכתיבה אינה כתיבת אנגלים. הסון הוא קולע. לא צעקני. יש להרחיב את החוכן. נחוץ עתון פוליטי ספרותי. צריכים להרבות במאמרי הסברה. אם העתון יחאיה לצורך - יהי נושא עצמו, כל אנגלי בארץ, כל פקידי הקונסולים השונים יקראו אותו, בתנאי שיצטרכו לקנותו. אם יקבלוהו חנם לא יקראוהו. האנגלי אינו אוהב פרופגנדה. הפלסטין וויקלי לא לוקחים ביד. ה"פלטין" האנגלי קראים רק בחור קוריוז. הפלסטיין ביולסין מזלזלים בו. הסון שלו זול, וולגרי. יש צורך שאנגלים ישתתפו ב"דבר". הוננו, נורוק, בנטוויטש נכונים להשתתף. טוב לשתף איש כדידם ודומיו. אין הקורא נפתח מהיות דבר עתון של פועלים. העתון ישפט לפי חכנו. דוב הפקידים אינם יודעים כלום מהציונות ומחולדות הישוב. אחרי המאורעות הם מתעניינים לדעת מה נעשה בארץ, מה היא הציונות, מה הוא הישוב. 90% של הפקידים הם אדישים. 2% הם ידידים, 8% הם צוררים. רבים לא קראו אף פעם את המנדט ולא התעניינו בו. א"י היא בשבילם אחת המושבות שאליהן נשלחים פקידים.